

سالی کم‌نوزاد و تشویق‌های کم‌رمق

از فروردین تا دی ۱۴۰۱ حدود ۴۴ هزار تولد کمتر در مقایسه با سال ۱۴۰۰ به ثبت رسیده است

نداشتند. از جمع کل پاسخ‌دهندگان (۲۸ نفر) سیزده نفر درباره مشوق‌های فرزندآوری ابراز بی‌اطلاعی کردند. در میان این افراد بی‌خبر، شش نفر باوجود بی‌اطلاعی، از اساس این قانون را زیر سؤال بردند. به دیدگاه آنان فرزندآوری یک مسئله خصوصی است و باتشویق یا مانع‌تن نمی‌توان در این باره اعمال نظر کرد. اما پانزده پاسخ‌دهنده دیگر که پاسخشان برای آگاهی از مشوق‌های فرزندآوری مثبت بود نیز تاحدودی از این مشوق‌ها اطلاع داشتند. بیشتر آنان به‌طرح فروش خودرو و قرعه‌کشی برای مادران دارای دو فرزند به‌عنوان مشوق دولت‌برای فرزندآوری اشاره کردند. تعدادی نیز وام درنظرگرفته‌شده برای نوزادان را به‌عنوان مشوق برشمردند. به عبارت دیگر، مجموع مشوق‌های زوج‌های پاسخ‌دهنده به همین دو مورد خلاصه شد. این درحالی است که قانون حمایت و جوانی جمعیت در ۶۴صفحه بایندهای بسیارحمایتی اعم از لحاظ کردن دورکاری برای مادران باردار، اختیاری شدن نوبت شب کاری برای مادران باردار و دارای فرزندشیرخوار، تأکید بر امنیت شغلی و جلوگیری از تعدیل مادران باردار و دارای شیرخوار و نیز پیدان دارای سه فرزند، افزایش عائله‌مندی براساس تعداد فرزند، افزایش دوسال سابقه بیمه مادران خانه‌دار با تولد فرزند چهارم به‌بعد، تأکید بر استفاده از خانه‌های سازمانی بااولویت خانواده‌های دارای فرزند و... تصویب شده است. نکته‌ای که در میان زوج‌های پاسخگو وجود دارد، فرایند سخت دسترسی به همین دو مشوقی بود که آنان در جریان بودند. همین فرایندهای دست‌وپایگیر سبب طرح گلابه‌های زوج‌ها از نرسیدن به‌این مشوق‌ها بود.

خودرو بی‌خودرو

از جمع پاسخگو، سه مادر دارای دو فرزند بودند که به گفته خودشان در همه دوره‌های اعلامی طرح‌های جوانی جمعیت فروش خودرو شرکت کرده بودند، اما نامشان در جمع نام‌های برنده‌شده خودرو قرار نگرفته است. سمیرا یکی از این بانوان است. اومی گوید: «سال پیش و در همه دوره‌های قبلی خودرو شرکت کردم، اما خودرویی برنده نشدم. اگر واقعا قرار بود درصدی از خودروها به مادران دارای دو فرزند داده شود، دست کم پس از هفت‌هشت‌بار نام‌نویسی باید نامم جزو برنده‌ها قرار می‌گرفت». سمیرا به فرایند جدید ثبت نام خودرو و نیز گلابه دارد: «اگر قرار است دادن خودرو به‌عنوان تشویق برای جمعیت باشد، باید به مادران دارای دو فرزند و بیشتر خودرو به‌صورت اقساط داده‌شود تا دست کم عنوان تشویق بگیرند، وگرنه در این نوع واگذاری‌ها بین مادری که چند فرزند دارد، بافردی که‌می‌خواهد خودرو ثبت نام کند، جز یک نام «طرح جوانی جمعیت، چه‌فرقی وجود دارد؟ البته این راهم اضافه کنم که در مرحله جدید ثبت نام خودرو در طر ح

قانون هست، عمل نیست

صالح قاسمی پژوهشگر تحولات جمعیت ایران و جهان ودبیر مرکز مطالعات راهبردی جمعیت کشور است. او از جمله افرادی است که بارها درباره کاهش نرخ تولد در کشور هشدار داده است. قاسمی اکنون واژه‌های هشدارِ خود را کنار گذاشته و به‌ذکر رکورد بدترین‌ها روی آورده است. او در تحلیلی از روند کاهش نرخ‌موالید گفته است که اگر روند کاهش موالید در ایران همچنان ادامه یابد، شاخص‌های جمعیت‌شناسی کشور حتما رکوردهای بدتری را ثبت خواهد کرد. به گفته قاسمی اکنون نرخ رشد جمعیت در کشور ۰٫۷ درصد است که یک رکورد حداقلی در طول تاریخ ایران است. این پژوهشگر تحولات جمعیت ایران و جهان این برآورد را نیز داشته است که در سال ۱۴۱۵ به نرخ رشد صفر درصد خواهیم رسید. قاسمی چندوچون اجرای قانونی جوانی جمعیت را نیز به بوته نقد می‌کشد و در این باره می‌گوید: «بندهای خیلی مهمی در این قانون وجود دارد که باید اجرایی شود، اما متأسفانه هنوز اجرا نشده است.» او می‌گوید: «حداکثر ۲۵ درصد قانون جوانی جمعیت در سال اول یعنی سال ۱۴۰۱ اجرایی شده است. البته این راهم بگویم که اگر صد درصد این قانون اجرا شود، باز باید نگرش جامعه درباره فرزندآوری تغییر کند، وگرنه اتفاق بزرگ و مثبتی رخ نخواهد داد.»

وضعیت خراسان رضوی چگونه است؟

آماری که از تولدها در استان خراسان رضوی در پورتال اداره کل ثبت احوال استان آمده، مربوط به ۹ ماه ابتدای سال است و هنوز پس از گذشت حدود یک ماه از سال ۱۴۰۲ از آمار تولدها در دوازده‌ماه‌پار سال خبری نیست. این سال اولی نیست که آمار تولدها در تیرتروی سایت قرار می‌گیرد. یکی از دلایلی که ثبت‌احوال‌ها پیش‌تر برای این تأخیر اشاره کرده‌اند به جمع‌آوری و تحلیل آماری مرتبط است. حال اگر به همان آمار ۹ ماه استناد کنیم، تعداد ولادت‌های ثبت شده در ۹ ماه ابتدای سال ۱۴۰۱ در استان خراسان رضوی برابر ۶۷۱ هزار و ۸۰۱ واقعه است. از این تعداد ولادت ثبت شده، ۵۹ هزار و ۲۴۹ تولد در نقاط شهری و ۱۷ هزار و ۵۰۲ تولد در نقاط روستایی استان ثبت شد. با توجه به سیاست کشور برای جوانی جمعیت و اجرای سیاست‌های تشویقی، این پرسش مطرح است که درباره این آمار ثبت‌شده تولدها، خانواده‌ها چه میزان از مشوق‌های فرزندآوری بهره برده‌اند؟

مشوق‌های بی‌نام و نشان

صریح‌تر تبریرسیم، شما چقدر از مشوق‌های فرزندآوری اطلاع دارید؟ آیا می‌دانید که قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت چند بند دارد؟

۲۸ نفر از شهروندان مشهدی به این پرسش‌ها پاسخ دادند. از این جمع، چهار نفر (سه خانم و یک آقا) مجرد بودند. از ۲۴ فرد متأهل نیز ۱۰ نفر فرزند

نمود عینی مشوق‌های کم‌رمق را می‌توان در پس آمار ثبت شده برای تولدها دید. آنجا که آمار تولد ها در کشور پار سال نسبت به یازده سال گذشته با کاهش چشم گیری روبه رو شد و این سال را در فهرست سالی کم موالید قرار داد. هرچند هنوز آمارهای تولد در بهمن و اسفند در حال بررسی و جمع آوری است، اما در بررسی میزان موالید سال ۱۴۰۱ با سال های گذشته می توان به این نکته رسید که میزان تولد های ۱۰ ماه سال ۱۴۰۱ (فروردین تا پایان دی ۱۴۰۱) در مقایسه با مدت مشابه سال ۱۴۰۰ در حدود ۴۰ درصد کاهش داشته است. آمارهای ۱۰ ماهه سازمان ثبت احوال کشور از تولد ۸۹۳ هزار و ۷۸۶ نفر تا پایان دی ۱۴۰۱ خبر می دهد که در مقایسه با تولد ۹۳۷ هزار و ۷۴۹ نفر در ۱۰ ماهه مشابه پار سال، کاهش ۴۴ هزار نفری را نشان می دهد. این شیب تند کاهش موالید برای ۱۴۰۱ و ثبت نام این سال به عنوان رکورد دار کاهش تولد ها در حالی است که ابتدای سال ۱۴۰۰ مسئولان در پی جوان سازی جمعیت با اجرای قانون مصوب شده این حوزه هستند. در این راستا دستگاه های اجرایی نیز ملزم شدند که بند های این قانون را با عنوان مشوق های فرزند آوری وارد گود اجرا کنند. اما این مشوق ها و فرایند لا ک پشتی اجرای آن با شیب تند کاهش جمعیت و نرخ تولد هم خوانی ندارد.

مادران اعلام کردند که باید مبلغی را در بانک بلوکه کنند تا امکان ثبت نام برایتان مهیا شود. چون خاطره خوشی از ثبت نام‌های قبل نداشتیم، عطای ثبت نام را به لقایش بخشیدیم.»

امیر دارای سه فرزند و مستأجر است. فرزند سومش تیرماه ۱۴۰۰ به دنیا آمده است. این شهروند مشهدی نیز اطلاعاتش برای مشوق‌های فرزندآوری به‌همان دو بند خودرو و وام خلاصه شده است. می‌گوید: «فرزند سوممان ناخواسته بود. پیدا کردن خانه‌ای که هم توان پرداخت اجاره‌اش را داشته باشیم و هم با داشتن ازدواج یا تولد فرزند، ۳۰ میلیون تومان وام با سود ۴ درصد درباره زمانی ۲۴ ماه دارد. با تولد فرزند دومم برای وام ۳۰ میلیونی اقدام کردم. در نهایت به یکی از شعب بانک آینده در بولوار طبرسی معرفی شدم. اوایل اسفند برای انجام امور بانکی و دریافت وام به بانک مراجعه کردم. اول بهانه آوردند و گفتند باید از چند بانک استعلام بگیرند که مشخص شود آیا دیگر بانک‌ها وام می‌دهند یا نه! با مثبت بودن استعلام دیگر بانک‌ها در پرداخت وام، این گونه بهانه آوردند که اعتبار نداریم و اقدامات شما برای دریافت وام به سال آینده موکول می‌شود.

با پذیرش همه این بهانه‌جویی‌ها برای پرداخت وام، کارمند شعبه فرمی برای تشکیل پرونده داد. داخل فرم نوشته شده بود که برای دریافت وام دو ضامن کارمند رسمی یا کاسب با جواز کسب یا گردش حساب مثبت و دسته‌چک الزامی است. درباره ضامن کارمند تأکیدشان این بود که حتما رسمی باشد. کارمند قرارداد موقت حتی با نامه کسر از حقوق پذیرفته نمی‌شود. چون ضامن باین شرایط سخت نداشتیم، همان‌جا به‌معاون بانک گفتم به علت شرایط سختی که پیش روی ما گذاشتید، انصراف می‌دهم. آن‌ها هم که انگار از خدای خواستند، شماره ملی را سریع زدند و گفتند انصراف شما ثبت شد، به سلامت.»

چالش وام چند قلوبی

زهره دی‌ماه دارای دو فرزند دوقلو شده است. مشکل او برای وام، ذکر عنوان فرزند اول با دوم است. می‌گوید:

«اولین باری است که صاحب فرزند می‌شویم و خدا به ما دو دختر داد. همسرم برای وام اقدام کرده، اما بانک گفته که چون در متن آمده است فرزند اول، به‌شما همان مبلغ وام فرزند اول داده می‌شود و اینکه دوقلو شده‌اند، نمی‌توانیم به‌عنوان فرزند دوم در نظر بگیریم. با پیگیری‌هایی که کردیم، قرار شد بانک استعلام بگیرد که چگونه به ما وام بدهند.»

سکوت بانک‌ها از اعزام وام‌ها

بنا به مصوبه قانون حمایت از جمعیت، بانک‌ها باید به خانواده‌هایی که فرزندانشان از سال ۱۴۰۰ به بعد متولد شده‌اند، تسهیلات فرزندآوری بدهند. با گذشت دوسال، هنوز آماری از میزان وام اعطایی بانک‌ها به خانواده‌ها اعلام نشده است.

وام فرزندآوری امسال چقدر شد؟

یکی از مشوق‌های در نظر گرفته‌شده برای فرزندآوری موضوع وام‌ها و تسهیلات قرض الحسنه با سود کم است. بانک مرکزی به تازگی و در قالب بخش نامه‌ای دستورالعمل تسهیلات قرض الحسنه فرزندآوری مطابق با قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در بودجه سال ۱۴۰۲ را به شبکه بانکی ابلاغ کرد. بر این اساس برای فرزندان‌ی که از سال ۱۴۰۰ به بعد به دنیا آمده‌اند، تسهیلات قرض الحسنه فرزندآوری به شرح زیر پرداخت می‌شود: به‌ازای فرزند اول ۳۰ میلیون تومان، فرزند دوم، ۶۰ میلیون تومان، فرزند سوم ۹۰ میلیون تومان. فرزند چهارم ۱۲۰ میلیون تومان و فرزند پنجم ۱۵۰ میلیون تومان در نظر گرفته شده است. وام‌های قرض الحسنه از جمله وام‌های با سود کم و معادل ۴ درصد است. سود کم این وام می‌تواند یک نقطه قوت برای تشویق باشد. البته اگر بانک‌ها همراهی لازم را داشته باشند، یکی از چالش‌های مردم برای دریافت همین وام‌ها، رغبت کم بانک‌ها در پرداخت این نوع وام‌هاست.

انصراف شما ثبت شد، به سلامت!

بخشی از گلابه‌های بلندبالای خانواده‌ها از مشوق‌های فرزندآوری مربوط به همین هفت‌خان بانک‌ها برای گرفتن این وام است. محمدرضا یکی دیگر از شهروندان مشهدی است که دل پری از این مشوق‌های کاغذی دارد. او یک سالی از تولد فرزند دوشم گذشته، اما با وجود پیگیری‌های بسیار، هنوز چیزی با‌عنوان مشوق‌های فرزندآوری کام‌اوو خانواده چهارنفره‌اش را شیرین نکرده است. می‌گوید: «پس از تولد فرزند دوم برای ثبت نام خودرو در طرح «جوانی جمعیت ویژه مادران، اقدام کردیم. این طور بگویم که در همه دوره‌های اعلامی فروش خودرو و طرح جوانی جمعیت ویژه مادران ثبت نام کردیم،

مشوق‌های فرزندآوری در چالش‌های اجرایی

با وجود تأکید رهبر معظم انقلاب در باره سیاست‌های جمعیتی، پس از کش‌وقوسی ۹ ساله، طرح حمایت از خانواده و جوانی جمعیت در مجلس شورای اسلامی یازدهم سروسامان گرفت. این طرح در ۲۶ اسفند سال ۱۳۹۹ به تأیید شورای نگهبان رسید تا کمکی برای جان‌بخشی به جوانی جمعیت باشد. این قانون در قالب ۴۶ صفحه برای اجرا به دولت ابلاغ شد. در نگاهی به بندهای این قانون، به‌صورت خلاصه و تیتروار به تعدادی از بندهای قانون حمایت از جمعیت اشاره می‌کنیم.

روایت

خوشبختی یعنی روزه‌اولی باشی و...

دختران روزه‌اولی جشن بندگی‌شان را در عرصه میدان شهدا برگزار کردند

مرتضی محمديورا خاطره خوب و لذت بخش نماز جماعت مدرسه، مسابقه قرآن دوره دبستان يا جشن تکليف، براي خيلي ها ماندگار است و در گوشه ذهن هايمان نقش بسته است. فرقی نمی‌کند، دختر یا پسر، هر زن و مردی می‌تواند از این برنامه‌ها خاطره خوشی داشته باشد. در این میان، بدون شک جشن روزه‌اولی‌ها یا همان جشن بندگی از همه شاخص تر است؛ مراسمی که دختران و پسران نوجوان در آن به تکلیف رسیدن را جشن می‌گیرند تا دیگر روزه‌هایشان کله‌گنجشکی نباشد و با اشتیاق در مسیر بندگی خدا قبول مسئولیت کنند.

عصر دیروز عرصه میدان شهدای مشهد حال و هوای خاصی داشت. جمع زیادی از دخترکان روزه‌اولی با چادرهای گل‌گلی و شور و نشاط به اتفاق معلم‌هایشان در جشن روزه‌اولی‌ها شرکت کرده بودند. بازگوشی و لبخند شیرینشان در طول مراسم از روی لب‌هایشان محو نمی‌شد و این صحنه بهترین تصویری بود که از این مراسم معنوی به چشم می‌آمد تا از ساعت ۱۵ تا حوالی افطار جشن پشرو و هیجان باشد.

چند ساعت پیش از مراسم تصورمان این بود که هوای گرمی در انتظار بچه‌هاست. اما درست از همان لحظه‌های آغازین مراسم ورق برگشت، خنکای هوای ابری و حتی نیم‌نم بارانی که‌گاه از آسمان فرود می‌آمد، نشان می‌داد که ابرهای آسمان به اراده الهی بر سر فرشتگانی تجمع کرده‌اند که به فضل خدا، دختران بصیر و مادران مجاهد عصر ظهور خواهند بود. بسیاری از این دختر بچه‌ها انگار نه انگار که روزه داشتند، بی تفاوت به ضعف ناشی از گرسنگی و تشنگی، با پرچم‌های ایران که در دست داشتند، یک صدای می‌خواندند: «اینجا ایران، اینجا مردمش نمی‌بازن/ اینجا ایران، دخترا ستاره می‌سازن...»

چته‌های کوچک با اراده‌های بزرگ

بچه‌ها غرق تماشای مراسم و نمایش و... هستند. کمی سخت است آن‌ها را از فضای بانشاط مراسم دور کنیم. بعد از کمی انتظار، آن‌هایتا، دختر ۹ ساله مشهدی را دیدیم که مثل همه دوستانش با ذوق و شوق در این اجتماع شرکت کرده است، دانش‌آموزی که از طرف مدرسه به اجتماع روزه‌اولی‌های میدان شهدا آمده بود و تأکید داشت که از هفت سالگی تصمیم به روزه‌داری گرفته است. اما تا پیش از اینکه به سن تکلیف برسد، هربار که قصد داشته است کامل روزه بگیرد، پدر و مادرش مانع اومی شدند تا تجربه او از ماه مبارک رمضان، محدود به همان روزه‌های کله‌گنجشکی‌اش باشد. این دخترک روزه‌اولی از نخستین تجربه روزه کامل این طور روایت می‌کرد: «خدا به من اعتماد کرده و مأموریت داده است تا مثل بزرگ‌ترها روزه‌ام را کامل بگیرم. خیلی منتظر امسال بودم. خیلی خوش‌حالم.» روایت این «اعتماد»، «مأموریت» یا «مسئولیت»، روایت همان تکلیفی است که امسال بر بسیاری از دختران و پسران نوجوان مشهدی واجب‌شده است تا اولین قدم در تکمیل شخصیت و پرورش هویتی باشد که در هر برهه از طول عمر، آن‌ها را در مسیر بندگی خدا به پیش برد.

آدم تا وقتی که عاشق نباشه...

سبز و سرخ و صورتی، رنگ‌های چادرهایشان را تشکیل می‌دهد. کلاس دومی و سومی‌اند. پیکره‌های کوچک، اما اراده بزرگی دارند که در قلب‌های بزرگشان ریشه داشت وقتی محمدحسین پویانفر سرود «آدم تا وقتی که عاشق نباشه/ یا اشک شوق، چشمش تر نمی‌شه/ منم دعوت شدم، مهمون هستم/ برام حسی از این بهتر نمی‌شه و...» را بچه‌ها هم خوانی می‌کرد و از آن‌ها می‌خواست که در آستانه افطار به امام علی^(ع) و حضرت زهرا^(س) متوسل شوند، اشک‌هایشان جاری می‌شد، دست‌های کوچکشان را به آسمان بلند می‌کردند و با فریاد، «یا علی^(ع)، و یا زهرا^(س)» می‌گفتند. شگفت‌زده می‌شدید اگر می‌دانستید بسیاری از دختر بچه‌هایی که عصر دیروز در اجتماع روزه‌اولی‌ها شرکت کرده بودند، در مجموع و از ابتدا تا انتهای مراسم، بیش از چهار ساعت در عرصه میدان حضور داشته‌اند. چه از طرف مدرسه و چه همراه با خانواده، روزه‌اولی‌های مشهدی به معنای واقعی جشن تکلیف پرنشاطی را تجربه کردند. هم خوانی سرود، عروسک گردانی و اجرای زنده، محور برنامه‌هایی بود که این کودکان را دور هم جمع می‌کرد تا خاطره جشن تکلیف برایشان ماندگار و جاودانه رقم بخورد. برنامه‌که به‌پایان رسید، دختر بچه‌ها دسته‌دسته همراه با خانواده‌ها یا در جمع هم‌کلاسی‌هایشان، برنامه را ترک کردند. بسته‌های افطاری متبرک که در انتها میان روزه‌اولی‌ها توزیع شد، عطر و طعم متفاوتی به این خاطره بخشید، تا جایی که بسیاری به دعوت مادران و پدرانشان، کنار هم می‌ایستادند تا با فضا سازی میدان شهدا و بسته‌های افطاری ساده در دست، عکس یادگاری بگیرند، تصاویری که تا سال‌ها در گنجینه خاطراتشان باقی خواهد ماند و شروع دل نشینی در مسیر بندگی‌شان خواهد

شهریار

۲۳ شنبه
۲۷ فروردین ۱۴۰۲
۲۶ مرداد ۱۳۹۹
شماره ۳۹۱۸

دختران